

วาทกรรมความงามแห่งจริยวัตรของสตรีในวรรณกรรมอีสานใหม่*

A Discourse on the Moral Aspects of Women's Behaviors in New Isan Literature

ศาริศา สุขคง

Sarisa Sukkhong

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Faculty of Humanities and Social Sciences, Loei Rajabhat University Thailand.

Corresponding Author's Email: sarisa.chom@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สังเคราะห์และจัดรูปแบบวาทกรรม “ความงามแห่งจริยวัตรของสตรี” ในวรรณกรรมอีสานใหม่ 2) เพื่อวิเคราะห์วาทกรรม “ความงามแห่งจริยวัตรของสตรี” ในวรรณกรรมอีสานใหม่ตามมุมมองวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประเภทการวิจัยเชิงเอกสารและใช้การวิจัยภาคสนามเป็นตัวเสริม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเป็นวรรณกรรมอีสานใหม่ 57 เรื่อง และสตรีหรือปราชญ์ท้องถิ่นยุคอีสานใหม่ 20 คน โดยกำหนดขนาดแบบเกณฑ์การคัดเข้า-คัดออก เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบไร้โครงสร้างนำมาสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์เนื้อหาโดยเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบวาทกรรมความงามแห่งจริยวัตรมี 8 รูปแบบ ได้แก่ 1.1) การเป็นสตรีผู้มีปิยวาจา 1.2) การเป็นสตรีแม่ศรีเรือน 1.3) การเป็นสตรีผู้ดูแลสุขภาพและความงาม 1.4) การเป็นสตรีผู้มีน้ำใจต่อญาติมิตร 1.5) การเป็นสตรีผู้มีความสามารถรอบรู้ 1.6) การเป็นสตรีผู้มีศีลธรรม 1.7) การเป็นสตรีผู้มีความกตัญญูต่อบุพการี และ 1.8) การเป็นสตรีผู้ซื่อสัตย์ 2) การศึกษาตามมุมมองวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์มีกลวิธีทางภาษานำเสนออุดมการณ์ “ความงามแห่งจริยวัตรของสตรี” 3 กลวิธี ได้แก่ 2.1) วาทกรรมตรรกะบ่งชี้อัตลักษณ์เพศสภาพ 2.2) วาทกรรมเพศสภาพกับลีลาการใช้ภาษา และ 2.3) การประกอบสร้างอัตลักษณ์กับอุดมการณ์เพศสภาพ สื่อให้เห็นอุดมการณ์หลักของ “สตรีอีสานใหม่” คือ “สตรีเก่งและดีงาม” และอุดมการณ์รอง คือ “เมตตาพินิจนิยม” และนำไปสู่วิถีปฏิบัติทางสังคมของสตรีในยุคอีสานใหม่ โดยปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทชีวิตของตนเอง ซึ่งอุดมการณ์ทั้งหมดเป็นวิถีปฏิบัติที่ประดิษฐ์สร้างคัมมือชีวิตเสริมความมั่นใจให้แก่สตรีอีสานยุคใหม่ได้

คำสำคัญ: วาทกรรม; ความงามแห่งจริยวัตร; วรรณกรรมยุคอีสานใหม่; สตรียุคอีสานใหม่

Abstract

This research article aims to: 1) synthesize and categorize the discourse of “moral beauty of women” in new Isan literature, and 2) analyze this discourse from the perspective of critical discourse analysis (CDA). This study employs qualitative research, primarily focusing on documentary research with supplementary field research. The sample consists of 57 works of new Isan literature and 20 women or local scholars from the new Isan era, selected based

*Received March 1, 2025; Revised April 28, 2025; Accepted April 28, 2025

on inclusion and exclusion criteria. Data were collected using unstructured in-depth interviews and analyzed through content analysis.

The research findings indicate that: 1) There are eight forms of discourse on moral beauty forms : 1.1) Being a woman with kind and polite speech 1.2) Being a homemaker 1.3) Maintaining health and beauty 1.4) Being kind and compassionate toward relatives and friends 1.5) Exhibiting proper manners and etiquette 1.6) Possessing moral integrity 1.7) Being grateful and dutiful to parents 1.8) Being honest and trustworthy 2) The study, from a critical discourse analysis perspective, identifies three linguistic strategies that convey the ideology of “moral beauty of women”.: 2.1) Discourse as an index of gender identity 2.2) Gender discourse and linguistic style 2.3) The construction of identity and gender ideology These strategies highlight the core ideology of the “new Isan woman” as “competent and virtuous”, while a secondary ideology, “the ideal wife”, also emerges. These ideological constructs influence the social practices of new Isan women, allowing them to adapt and integrate these principles into their lives. Ultimately, these ideologies function as a socially constructed guide that enhances the confidence of new Isan women in their roles and identities.

Keywords: Discourse; Moral Beauty; New Isan Literature; New Isan Women

บทนำ

ภูมิภาคอีสาน หรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภูมิภาคที่มีพื้นที่กว้างใหญ่ไพศาลตั้งอยู่บนแอ่งโคราช และแอ่งสกลนคร มีแม่น้ำโขงกั้นเขตทางตอนเหนือและตะวันออกของภาค ทางด้านใต้จรดชายแดนกัมพูชา ทางตะวันตกมีเทือกเขาเพชรบูรณ์และเทือกเขาตองพญาเย็นเป็นแนวกันแยกจากภาคเหนือและภาคกลาง ประกอบด้วย 20 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม นครราชสีมา บึงกาฬ บุรีรัมย์ มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด เลย ศรีสะเกษ สกลนคร สุรินทร์ หนองคาย หนองบัวลำภู อำนาจเจริญ อุตรดิตถ์ และอุบลราชธานี (Royal Institute, 2013) ประชากรอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากที่สุดของประเทศจึงมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ โดยมีชาติพันธุ์กลุ่มใหญ่ ได้แก่ ผู้ไท ญ้อ ไย้ แสก กูย ไส้ ชาวบน และบรู (Channawet, 2017) และมีลักษณะโดดเด่นด้านประเพณีและวัฒนธรรมอันสื่อถึงความมั่งคั่งทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่น่าศึกษา (Hongsuwan, 2021) พื้นที่ภูมิภาคอีสานตามสายตาศึกษาของนักทฤษฎีสายวิพากษ์อย่าง Lefebvre (1992) (as cited in Smona, 2016) ไม่ใช่สิ่งที่บริสุทธิ์แต่เป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นเพื่อเงื่อนไขต่าง ๆ อันเป็นสิ่งประดิษฐ์กรรมทางวัฒนธรรมที่บรรจุความหมายและคุณค่าลงไปในพื้นที่ วรรณกรรมอีสานจึงนับเป็นข้อมูลทางวัฒนธรรมที่อธิบายความหมายและคุณค่าความเป็นอีสานได้อย่างลุ่มลึก ดังที่ Punnothok (1982) กล่าวไว้ว่า วรรณกรรมอีสานเจริญรุ่งเรืองในหมู่บ้าน มีรูปแบบ เนื้อหา ภาษา สำนวนโวหาร คุณค่า ความเชื่อ และอุดมการณ์ของสังคมเฉพาะถิ่นสืบทอดมาถึงปัจจุบัน นับเป็นมรดกภูมิปัญญาอีสานที่ได้รับการสืบสานและถ่ายทอดอยู่ในพื้นที่ภูมิภาคอีสาน (Department of Cultural Promotion, Ministry of Culture, 2019)

ภูมิภาคอีสานจึงได้ชื่อว่าเป็นดินแดนที่รุ่มรวยวิถีวิทยาการนำเสนอความรู้ โลกทัศน์ ความเชื่อ และแง่มุมต่าง ๆ เกี่ยวกับวิถีชีวิตและวิถีสังคมวัฒนธรรมของตนเอง ทั้งวิถีวิทยาการศึกษาตัวตนคนอีสานแบบดั้งเดิม และวิถีวิทยาการศึกษาตัวตนคนอีสานแบบสมัยใหม่ ได้แก่ การเขียนนำเสนอในรูปแบบหนังสือ บทความ สารคดี เทปเสียง เทปโทรทัศน์ ภาพยนตร์ วิถีวิทยาแบบเล่าเรื่องในวัฒนธรรมอีสานถูกผลิตซ้ำและนำเสนอโดยนักปราชญ์ผู้รู้ในท้องถิ่น หรือ “คนใน” จำนวนมาก โดยเฉพาะหนังสือที่มีการเรียบเรียงเขียนขึ้นใหม่จากคำ

โครงเรื่องเดิม และประพันธ์ขึ้นใหม่เป็นภาษาไทยปัจจุบันโดยคงสำนวนภาษาอีสานไว้นั้นนับเป็นข้อมูลที่น่าสนใจที่นำมาศึกษาด้วยวิธีวิทยาการศึกษาตัวตนคนอีสานแบบสมัยใหม่ (Kittiasa, 2003) ข้อมูลเหล่านั้นมักเกิดขึ้นในยุคอีสานใหม่ คำว่า “อีสานใหม่” Kittiasa (2014) นักวิจัยอีสานได้อธิบายไว้ว่า หมายถึง วิถีชุมชนที่เกิดขึ้นและดำเนินไปอย่างเข้มข้นนับจากสงครามเย็นยุติลง หรือนับจากทศวรรษที่ 1980 (ตั้งแต่ พ.ศ. 2523) เป็นต้นมา วรรณกรรมที่เรียบเรียงขึ้นใหม่ในยุคอีสานใหม่จึงเป็นเสมือนพื้นที่ที่ส่งสมภูมิปัญญาแบบเก่าที่นำมาเล่าใหม่ได้อย่างน่าสนใจ และเป็นที่มาของวาทกรรมอีสานนิยม (Discourse of Isanism) หลายประการอันหมายถึงระบบของความรู้ที่ถูกสร้างขึ้นจากวิธีวิทยาที่ทำงานเหมือนเทคโนโลยีของอำนาจและถูกนำเสนอในฐานะวาทกรรมเพื่อตอกย้ำภาพลักษณ์ที่มีความหมายพิเศษ ตัวตนของคนถูกนำเสนอโดยการทำให้มีเพศภาวะเป็นหญิงที่อ่อนแอต่ออำนาจการต่อรอง

วาทกรรมอีสานนิยมที่ถูกผลิตซ้ำ และนำเสนอผ่านวรรณกรรมอีสานใหม่อย่างเด่นชัดมักเป็นวาทกรรมที่มีเนื้อหาตีกรอบความประพฤติให้ผู้หญิงดำรงอยู่ในจารีตประเพณีตามที่สังคมปรารถนา ดังปรากฏในวรรณกรรมเรื่องท้าวคำสอน ที่กล่าวถึงลักษณะของผู้หญิงที่ควรเลือกเป็นภรรยาต้องทำอาหารเก่งปรุงรุ่ม แม้ว่าหน้าตาไม่ดีก็ควรเลือกมาเป็นภรรยา (Khemcharithera, 1970) โลกดังกล่าวถูกนำมาเล่าใหม่ในวรรณกรรมอีสานใหม่ โดยนำเสนอหลักการเลือกผู้หญิงแบบในวรรณกรรมอีสานเก่ามาแทรกไว้ในคำสอนให้แก่ตัวละครเอก คือ ท้าวกำพร้าวคำสอน ที่ต้องการเลือกภรรยาที่ทำอาหารเก่งปรุงรุ่มอาหารเก่งเช่นเดียวกับท้าวคำสอน (Phiwphan, 2001) วาทกรรมดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าความงามที่แท้จริงของผู้หญิงนั้น ไม่ใช่ความงามจากรูปลักษณ์ภายนอก แต่ความงามจากพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นคุณลักษณะพิเศษของผู้หญิงอีสานส่วนใหญ่ที่ยอมรับมาถึงปัจจุบัน ดังบทสัมภาษณ์ของผู้ชายอีสาน Phanthura (2025) ผู้มีอาชีพเป็นครูวิทยฐานะชำนาญการว่า ผมคิดว่าผู้หญิงอีสานยุคใหม่มีความมั่นใจและเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น เพราะมีการศึกษาที่ดีพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ ในขณะที่เดียวกันก็ยังมีลักษณะแม่ศรีเรือน ดูแลลูก สอนการบ้านลูก ดูแลครอบครัว และมีความกตัญญูต่อพ่อแม่ญาติพี่น้อง รวมถึงคนต่างชาตินิยมชื่นชมผู้หญิงอีสานว่าเป็นผู้ซื่อสัตย์ รักดี กตัญญูต่อพ่อแม่พี่น้อง ชยันตทน อ่อนหวาน และดูแลปรนนิบัติอย่างดี (Boonmathaya, 2005) การผลิตซ้ำและสื่ออุดมการณ์ดังกล่าวได้สร้างวาทกรรม “ความงามแห่งจริยวัตรของสตรี” ขึ้นเพื่อสื่ออุดมการณ์ความคิดพฤติกรรมของผู้หญิงอีสานทุกยุคทุกสมัย

จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับวาทกรรมความเป็นหญิงไว้อย่างน่าสนใจ เช่น งานวิจัยของ Pankaew (2022) ที่ศึกษาการสื่อสารและการต่อสู้อย่างยากลำบากของนางงามผิวสี : กรณีศึกษานางงามไทยในเวทีการประกวดระดับชาติ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการสื่อสารกับการต่อสู้อย่างยากลำบากที่ผลิตผ่านเวทีการประกวดนางงามระดับชาติของนางงามผิวสี และเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้นางงามผิวสีมีอำนาจในการสื่อสารเพื่อต่อสู้กับมายาคติความงามที่ผลิตผ่านเวทีการประกวดนางงามระดับชาติ งานวิจัยของของ Likpai (2023) ที่ศึกษาการประกอบสร้างความหมาย “ความเยาว์” ของผู้หญิงในโฆษณาคลินิกเสริมความงามเพื่อศึกษาวิธีสร้างสารและสื่อสารความหมายความเยาว์ที่ปรากฏในสื่อโฆษณาทาง Instagram ของคลินิกเสริมความงาม และเพื่อศึกษาการถอดรหัสความหมายความเยาว์ของผู้รับสารผ่านการนำเสนอและการสื่อสารความหมายของโฆษณาคลินิกเสริมความงามเพื่อการชะลอวัย จากที่มีผู้ศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า แนวคิดหรืออุดมการณ์ความงามของผู้หญิงถูกนำเสนอผ่านวรรณกรรม เรื่องเล่าในโฆษณา การสัมภาษณ์ และการสื่อสารพื้นที่ร่างกายอันสัมพันธ์กับยุคสมัย ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่ศึกษา วาทกรรม “ความงามแห่งจริยวัตรของสตรี” ในวรรณกรรมอีสานใหม่ โดยใช้มุมมองวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ โดยมุ่งศึกษาทวิวิถีทางภาษาที่ใช้สร้างและสื่ออุดมการณ์ และวิถีปฏิบัติทางสังคมเพื่อเป็นแนวปฏิบัติตนของผู้หญิงอีสานยุคใหม่ในตำแหน่งแห่งที่อันเหมาะสมกับนิยามความงามที่แท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์และจัดรูปแบบวาทกรรม “ความงามแห่งจริยวัตรของสตรี” ในวรรณกรรมอีสานใหม่
2. เพื่อวิเคราะห์วาทกรรม “ความงามแห่งจริยวัตรของสตรี” ในวรรณกรรมอีสานใหม่ตามมุมมองวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประเภทการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลักและใช้การวิจัยภาคสนาม (Field Research) เป็นตัวเสริม โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อเอกสารแนวคิดทฤษฎี (Documentary Study) สืบค้น รวบรวม และจัดประเภทข้อมูลตามลักษณะการนำเสนอเนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นสตรีอีสานซึ่งมีสถานภาพหลากหลายคละกันไปทั้งสถานภาพลูกสาว สถานภาพภรรยา สถานภาพลูกสะใภ้ และสถานภาพมารดา

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ สตรีชาวอีสาน ศิลปินชาวอีสาน และนักปราชญ์ชาวอีสาน จำนวน 20 คน โดยสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากจังหวัดเลย อุดรธานี ขอนแก่น ชัยภูมิ และมหาสารคาม

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา ผู้วิจัยสตรีชาวอีสาน ศิลปินชาวอีสาน และนักปราชญ์ชาวอีสาน โดยมีวิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมาย และเกณฑ์การคัดเลือกเข้า-คัดออกดังนี้

- 1) สอบถามเบื้องต้นว่ามีภูมิลำเนาอยู่ในภูมิภาคอีสานหรือไม่ หากมีจึงถามคำถามถัดไป
- 2) เคยย้ายถิ่นฐานชั่วคราวเพื่อไปทำงาน หรือไปศึกษาถิ่นหรือไม่ หากเคย ผู้วิจัยจะคัดออกเมื่อกลับมาอยู่ภูมิลำเนาไม่ถึง 5 ปี และถามคำถามถัดไป
- 3) เกิดในยุคอีสานใหม่ คือนับแต่พ.ศ. 2523 เป็นต้นมาหรือไม่ หากมีจึงถามคำถามถัดไป
- 4) เคยอ่านวรรณกรรมอีสานใหม่ เช่น เอือนสามน้ำสี่ ย่าสอนหลาน ลุงสอนหลาน ยอดผญาท้อม ปูสอนหลาน สุชาติสอนลูก หรือไม่ หากเคยผู้วิจัยจึงเลือกเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมข้อมูล เมื่อได้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์แบบไร้โครงสร้าง หรือสัมภาษณ์แบบปลายเปิด (Unstructured/ Open-ended interview

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้คำนึงถึงสิทธิอันชอบธรรมของกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยถามความสมัครใจก่อนสัมภาษณ์ หากกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยจะขอสัมภาษณ์ ขออนุญาตบันทึกเสียง และจะดำเนินการทำลายข้อมูลภายหลังเสร็จสิ้นการวิจัย

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลวรรณกรรมอีสานใหม่ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เพื่อตอบโจทย์วิจัย โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ดังนี้

- 1) สังเคราะห์ข้อมูลวาทกรรม “ความงามแห่งจริยวัตรของสตรี” เพื่อให้เห็นรูปแบบความงามด้านความประพฤติของสตรีตามที่สังคมปรารถนาอันปรากฏในวรรณกรรมอีสานใหม่ และจัดประเภทข้อมูล

- 2) วิเคราะห์วาทกรรม “ความงามแห่งจริยวัตรของสตรี” ในวรรณกรรมอีสานใหม่ และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยใช้ทฤษฎีวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) ดังนี้

2.1) พิจารณาจากตัวบท คือเนื้อหาที่มีลักษณะเป็นวาทกรรมเพื่อบรรยาย ดีความและอธิบายวาทกรรมความงามแห่งจริยวัตร

2.2) พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทหรือวาทกรรมว่าสื่ออุดมการณ์ทางสังคมอย่างไร โดยดูกระบวนการผลิต กระจ่ายตัวบท และบริบททางทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร

2.3) พิจารณาวิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรม สถานการณ์หรือปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับการผลิตและบริโภคตัวบทเพื่อแสดงให้เห็นว่าวาทกรรมที่สื่ออุดมการณ์ทางสังคมนั้นส่งผลต่อพฤติกรรมและความคิดของผู้คน

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัย และ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย (Presentation of the Research Results) ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนา วิเคราะห์ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า เมื่อสังเคราะห์ข้อมูลความงามแห่งจริยวัตรของสตรีจากวรรณกรรมในยุคอีสานใหม่ทั้งหมด 57 เรื่อง เช่น เอือนสามน้ำสี่ ยาสอนหลาน ลุงสอนหลาน ยอดผญาก้อม ปูสอนหลาน สุภาจิตสอนลูก คำสอนญาติโยมอีสาน คดีโลกคดีธรรม และจัดประเภทของข้อมูล สามารถถอดรูปแบบความงามแห่งจริยวัตรของสตรีอีสานใหม่ได้ทั้งหมด 8 รูปแบบ ดังนี้

1. **การเป็นสตรีผู้มีปียวาจา** วรรณกรรมอีสานใหม่ที่มีเนื้อหากล่าวถึงการเป็นสตรีผู้มีปียวาจา ได้แก่ วรรณกรรมเรื่องโลกชายดีและชั่ว โลกหญิงดีและชั่ว คำกลอนสอนโลก (เปิดโลก) ลุงสอนหลาน ยาสอนหลาน ขูลูนางอ้ว ผาแดงนางไอ่ ท้าวหมาหยูย จำปาสีตัน ท้าวกำพร้าวฝ้ายน้อย เอือนสามน้ำสี่ จักรจินพรหมริน นิยายสุภาจิตสอนลูก ยอดผญาก้อม ปูสอนหลาน และสุภาจิตสอนลูก ดังปรากฏในวรรณกรรมเรื่องสุภาจิตสอนลูกที่มีเนื้อหากล่าวว่าจะไม่ควรพูดจาเสียงแข็งไม่น่าฟังหรือพูดทำร้ายจิตใจเพื่อนฝูง เพราะไม่มีใครที่ไม่ต้องการฟังคำพูดที่หวานหู

2. **การเป็นสตรีผู้เคารพเชื่อฟังสามี** วรรณกรรมอีสานใหม่ที่มีเนื้อหากล่าวถึงการเป็นการเป็นสตรีผู้เคารพเชื่อฟังสามีและบุพการี ได้แก่ วรรณกรรมเรื่องชนะสันธราชเทศนาคำสอน ปูสอนหลาน ยอดผญาก้อม คดีโลกคดีธรรม ยาสอนหลาน ปัญหาเสียวสวาสดีและปัญหาเบ็ดเตล็ดแปลก ๆ สู่ขวัญอีสานร่วมสมัย คำว่าสุภาจิตอีสาน ขุดบาสีโลก ประมวลโตงโดยคำเฝ้าของนักเทศน์ บุญนำกรรมแต่ง และคองสิบสี่ ดังปรากฏในวรรณกรรมเรื่องคองสิบสี่ เช่น คองข้อที่เจ็ด ที่ว่า เมื่อถึงวันพระ วันศีล ให้ภริยาจัดดอกไม้ขอขมาสามี และพ่อแม่แม่แก่ลุงตาของตน และถึงวันอุโบสถให้จัดดอกไม้ รูปเทียนไปถวายพระสงฆ์

3. **การเป็นสตรีผู้ดูแลสุขภาพและความงาม** วรรณกรรมอีสานใหม่ที่มีเนื้อหากล่าวถึงการเป็นสตรีผู้ดูแลสุขภาพและความงาม ได้แก่ วรรณกรรมเรื่องนานาปัญหา คำสอนญาติโยมอีสาน ประมวลกลอนแหล่อีสาน ปริศนานานาคำสอน นางแต่งอ่อน นิตานนางผมหอม แสงมณีแยงโลก บุญนำกรรมแต่ง สิริจันโหวาท ยอดคำสอน เอือนสามน้ำสี่ และและคำสอนลูกสะใภ้ ดังปรากฏในวรรณกรรมเรื่องคำสอนลูกสะใภ้ที่กล่าวถึงหลักปฏิบัติเพื่อสุขภาพและความงามของผู้หญิงทั้งหลายว่าควรรู้จักดูแลตัวเองตั้งแต่ศีรษะจรดปลายเท้า นับเป็นภูมิปัญญาเกี่ยวกับดูแลตัวเองเพื่อให้ดูงดงามน่ามอง โดยเฉพาะผมเป็นส่วนที่เห็นได้ชัด อย่าปล่อยให้กระเซิง ควรหมั่นหวีใส่น้ำมันให้เงางาม กลิ่นหอมน่าชม

4. **การเป็นสตรีผู้มีความกตัญญูต่อบุพการี** วรรณกรรมอีสานใหม่ที่มีเนื้อหากล่าวถึงการเป็นสตรีผู้มีความกตัญญูต่อพ่อแม่และผู้มีพระคุณ ได้แก่ วรรณกรรมเรื่องฮีต คอง คะล่ำ วิถีชีวิตของคนล้านช้างและไทอีสาน ปูสอนหลาน ญาร่วมสมัยปรัชญาการดำเนินชีวิตอันล้ำค่าของชาวอีสาน แหล่เทศน์ประชันกลอน พระยาภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวอีสานและคนลาวล้านช้าง ดังปรากฏในวรรณกรรมเรื่องคำสอนญาติโยมอีสานที่มีเนื้อหากล่าวถึงการแสดงความกตัญญูต่อพ่อแม่ยังเป็นคุณธรรมที่ลูกทุกคนควรยกย่องไว้เหนือหัว เพราะพ่อแม่มีบุญคุณมากกว่าทั้งฟ้าและดินที่กว้างใหญ่ไพศาล เลี้ยงดูลูกหลานจนเติบโตใหญ่

5. **การเป็นสตรีผู้ยึดมั่นศีลธรรม** วรรณกรรมอีสานใหม่ที่มีเนื้อหากล่าวถึงการเป็นสตรีผู้ยึดศีลธรรมเข้าใกล้พุทธศาสนา ได้แก่ วรรณกรรมเรื่องเทศน์สังกาสมาลัยหมื่นมาลัยแสนฉลอง ศีลธรรมชาวพุทธ แหล่เทศน์ประชันกลอน คำสอนญาติโยมอีสาน คดีโลกคดีธรรม เปิดโลกเปิดสวรรค์ ประมวลกลอนแหล่อีสาน ประชุม

กลอนคดิธรรม แห่เทศน์ชาวโลกชาวบ้านนิยม ลำมหาชาติ ยาบส่วงนักเทศน์ และสี่หราชสอนลูก ดังปรากฏในวรรณกรรมเรื่องสี่หราชสอนลูก กล่าวถึงลักษณะผู้หญิงที่ควรเลือกเป็นภรรยา คือ ผู้หญิงที่ยึดมั่นในศีลธรรม กตัญญูรู้คุณพ่อแม่ และขยันทำงานบ้านงานเรือน นับเป็นคนมีค่าควรรักษาไว้

6. การเป็นสตรีแม่ศรีเรือน วรรณกรรมอีสานใหม่ที่มีเนื้อหากล่าวถึงการเป็นสตรีแม่ศรีเรือน ได้แก่ วรรณกรรมเรื่องสิริจันโทวาทคำสอน อีต คอง คะลำ วิถีชีวิตของคนล้านช้างและไทอีสาน ชนชนั้สพระราชเทศนา คำสอน ใหม่แท้ที่แม่ทอ ผญาพร้อมสมัยปรัชญาการดำเนินชีวิตอันล้ำค่าของชาวอีสาน ผะผญาภูมิปัญญาท้องถิ่น ชาวอีสานและคนลาวล้านช้าง ท้าวคำสอนเลือกสาว คำสอนลูกสะใภ้ นางวิชาษาแต่งงาน ประมวลโตงโดย คำเภาของนักเทศน์ และเฮือนสามน้ำสี่ ดังปรากฏในวรรณกรรมเรื่องเฮือนสามน้ำสี่ ได้กล่าวถึงเฮือนสามน้ำสี่ไว้ว่า เฮือนที่หนึ่ง คือ เฮือนครัว ต้องทำความสะอาดและจัดวางของให้เป็นระเบียบ เฮือนที่สอง คือ เฮือนนอน ต้องหมั่นเช็ดถูทำความสะอาด ตื่นนอนแล้วก็ควรเก็บให้เรียบร้อย

7. การเป็นสตรีผู้มีน้ำใจต่อญาติมิตร วรรณกรรมอีสานใหม่ที่มีเนื้อหากล่าวถึงการเป็นสตรีผู้มีน้ำใจต่อญาติมิตร ได้แก่ ย่าสอนหลาน นิยายสุภาชีวิตพ่อสอนลูก ยอดผญาท้อม ปูสอนหลาน หลานสอนปู่ ยาบส่วงนักเทศน์ คำกลอนสอนใจ แสงมณีแยงโลก ประมวลโตงโดยคำเภาของนักเทศน์พร้อมปัญญาโลกธรรม แห่เทศน์ชาวโลกชาวบ้านนิยม ประมวลโตงโดยคำเภาของนักเทศน์พร้อมปัญญาโลกธรรม คำสอนลูกสะใภ้ และนางวิชาษาแต่งงาน ดังปรากฏในวรรณกรรมเรื่องนางวิชาษาแต่งงาน ที่มีเนื้อหากล่าวว่าผู้หญิงต้องรู้จักเอื้อเฟื้อญาติมิตรที่ขัดสน และบริจาคทานสร้างกุศลสาธารณะประโยชน์

8. การเป็นสตรีผู้ซื่อสัตย์ วรรณกรรมอีสานใหม่ที่มีเนื้อหากล่าวถึงการเป็นสตรีผู้ซื่อสัตย์ ได้แก่ วรรณกรรมเรื่องคำกลอนสอนใจ พุทธทำนาย นิยายสุภาชีวิตพ่อสอนลูก นางวิชาษาแต่งงาน โลกชายดีและชั่ว โลกหญิงดีและชั่ว คำกลอนสอนโลก (เปิดโลก) บุญนำกรรมแต่ง สุภาชีวิตสอนลูก คำสอนลูกสะใภ้ ท้าวคำสอนเลือกสาว ท้าวกำพร้าวไก่อแก้ว ท้าวหมาหยู และท้าวกำพร้าวคำสอน ดังปรากฏในวรรณกรรมเรื่องท้าวกำพร้าวคำสอนที่มีเนื้อหากล่าวถึงการเลือกคู่ควรเลือกผู้หญิงที่มีความคิดมีธรรมะประจำใจ รู้จักรักษาศีลทำบุญทำทาน ไม่คิดนอกใจสามี และเก่งงานบ้านงานเรือน

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า เมื่อผู้วิจัยนำวาทกรรมความงามแห่งจริยวัตรของสตรีอีสานมาศึกษาในมุมมองของวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ โดยแบ่งประเด็นการศึกษาเป็น 2 ประเด็น คือ ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ “ความงามแห่งจริยวัตรของสตรีอีสานใหม่” และความงามแห่งจริยวัตรของสตรีอีสานใหม่ : การวิเคราะห์หัตถิปฏิบัติทางสังคม ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ “ความงามแห่งจริยวัตรของสตรีอีสานใหม่” ในประเด็นนี้ผู้วิจัยจะการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ “ความงามแห่งจริยวัตรของสตรีอีสานใหม่” โดยลำดับการวิเคราะห์เป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นแรกจะวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในการนำเสนออุดมการณ์ “ความงามแห่งจริยวัตรของสตรี” จากนั้นจะวิเคราะห์อุดมการณ์ “ความเป็นสตรีอีสานใหม่” เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่าง “ความงามแห่งจริยวัตร” กับ “ความเป็นสตรีอีสานใหม่” ดังจะอธิบายตามลำดับต่อไปนี้

1) กลวิธีทางภาษาในการนำเสนออุดมการณ์ “ความงามแห่งจริยวัตรของสตรีอีสานใหม่” กลวิธีทางภาษาในงานวิจัยนี้ หมายถึงวิธีการหรือชั้นเชิงทางภาษาเพื่อสร้างวาทกรรมเพื่อสื่ออุดมการณ์ตามแนวภาษาศาสตร์ซึ่งจะทำให้เห็นมิติของภาษาเชิงอำนาจที่แฝงในวาทกรรมได้อย่างลุ่มลึก พอสรุปได้ ดังนี้

1.1) วาทกรรมดรชนิบังคับข้อดีลักษณะเพศสภาพ ซึ่งมีลักษณะเป็นดรชนิบังคับข้อดีลักษณะเพศสภาพ นับเป็นกลวิธีทางภาษาที่มุ่งสะท้อนค่านิยมทางสังคมที่เพศหญิงถูกจัดให้เป็นเพศที่รักสวยรักงามสัมพันธ์กับวาทกรรมความงามแห่งจริยวัตรของสตรีรูปแบบที่ 3 การเป็นสตรีผู้ดูแลสุขภาพและความงาม ดังปรากฏในวรรณกรรมเรื่องผญา ปรัชญาการดำเนินชีวิตอันล้ำค่าของชาวอีสาน สรรพนามที่เป็นดรชนิบังคับข้อดีลักษณะความเป็นเพศหญิงในผญาพร้อมสมัยตอนที่กล่าวถึงผู้หญิงสูงวัย ก็ยังรักสวยรักงามหากู๋ยมเงินมา

แต่งตัว ซึ่งก็มีน้ำเสียงที่ไม่ส่งเสริมให้ทำพฤติกรรมเช่นนั้น โดยคำที่เป็นตรรกะนี้บ่งชี้อัตลักษณ์เพศหญิง ได้แก่ คำว่า “ซุ่มสาวเฒ่า” และคำว่า “ยาย” แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงเป็นเพศที่ ชอบแต่งตัว และนิยมวัตถุ ตัวอย่างเช่น

ตกสมัยซุ่มสาวเฒ่า	เสริมสวยโศกสรว้อยไล่
ไผะมั่งอ้าวกวัก	ลิ้มโตข้าว่าแต่สวย
เงินปมไปหาตู้	ยืมเขามาเป็นเงินดอก
เลยซื้ทุกซัคออยากโก้	ขายหน้าเข้าบ่ยาย (Raksutthi, 1998)

1.2) วาทกรรมเพศสภาพกับลีลาการใช้ภาษา ในวรรณกรรมอีสานมีกลวิธีทางภาษาเพื่อสร้าง วาทกรรมเพศสภาพด้วยลีลาภาษาเสนอภาพเพศหญิงและเพศชายที่มีวิถีปฏิบัติแตกต่างกัน นับเป็นกลวิธีทาง ภาษาที่มุ่งสอนให้ผู้หญิงประพฤติตนตามครรลองค่านิยมที่สร้างสรรค์อันสัมพันธ์กับความงามแห่งจริยวัตรของ สตรีรูปแบบที่ 6 การเป็นสตรีแม่ศรีเรือน ดังปรากฏในบทกวีใหม่แท้ที่แม่ทอ ที่สอนให้ลูกผู้หญิงเป็นแม่ศรีเรือน ช่วยงานแม่ และสอนให้ลูกผู้ชายทำงานหนักเพื่ออนาคต กวีได้นำหน้าที่ของผู้หญิงในอดีตมาใช้กำหนดบทบาท ผู้หญิง ในฐานะผู้หญิงที่เป็นทั้งภรรยา และแม่ ต้องเป็นภรรยาตามที่สังคมปรารถนาด้วยการทอผ้าและเป็นแม่ ที่ดีโดยการถักทอชีวิตลูกด้วยคำสอน ตัวอย่างเช่น

พร้อมทั้งสอนลูกสาวเจ้าศรีเรือน	อยู่เป็นเพื่อนแม่ทอปรารณา
เพื่อสืบทอดแรงงานกาลเวลา	ก่อนมือแม่จะอ่อนล้าต้องลาพัก
และสอนเจ้าลูกชายให้ทรงนง	รักแม่ก็ขอมงานหนัก
ด้วยละอียดอ่อนโยนในเยื่อใยรัก	พลีชีวิตเพื่อถักและทอไท (Khao-ngam, 1997)

1.3) การประกอบสร้างอัตลักษณ์และอุดมการณ์เพศสภาพ นับเป็นกลวิธีทางภาษาที่มุ่งสอนให้ ผู้หญิงยอมรับนิยามความหมายของ “ความเป็นหญิง” อันสัมพันธ์กับวาทกรรมความงามแห่งจริยวัตรของสตรี รูปแบบที่ 1 การเป็นสตรีผู้มีปียาวจา รูปแบบที่ 2 การเป็นสตรีผู้เคารพเชื่อฟังสามี รูปแบบที่ 4 การเป็นสตรีผู้มีความกตัญญูต่อบุพการี รูปแบบที่ 7 การเป็นสตรีผู้มีความใจต่อญาติมิตร และรูปแบบที่ 8 การเป็นสตรีผู้ซื่อสัตย์ ดังปรากฏในวรรณกรรมเรื่องบุญนำกรรมแต่ง ที่กล่าวไว้ว่าผู้เป็นภรรยาต้องจัดหาดอกไม้บูชาพระ ขอขมาสามี และพ่อแม่เฒ่าแก่ลูกตาของตนจึงจะทำให้ชีวิตเจริญก้าวหน้า ตัวอย่างเช่น

“...เถิงวันศีลอย่าได้ละ เถิงวันพระอย่าได้เลยหาดอกไม้ขึ้นฮ้างบูชา ทั้งสมมาสามีแห่งตนน้อเจ้า ทั้งบิดามารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ตลอดพี่น้องทางกำสามี ความเจริญก้าวหน้าบ่มีให้เสื่อมเสีย ตามทำนองผัวเมียให้ เบิ่งกันน้อหล้า...” (Suwantrai, 2002)

2) วาทกรรมความงามแห่งจริยวัตรสื่ออุดมการณ์ “สตรีอีสานใหม่” ในประเด็นนี้ผู้วิจัยได้นำรูปแบบ วาทกรรมความงามแห่งจริยวัตรทั้งหมดมาวิเคราะห์ตามสถานภาพของสตรีในสังคม และสังเคราะห์รูปแบบวาท กรรมเพื่อเสนอให้เห็นอุดมการณ์ “สตรีอีสานใหม่” ซึ่งประกอบไปด้วยอุดมการณ์หลัก และอุดมการณ์รอง ดังนี้

2.1) อุดมการณ์หลักเกี่ยวกับ “สตรีอีสานใหม่” เมื่อพิจารณาจากรูปแบบวาทกรรมความงามแห่ง จริยวัตรทั้งหมดแล้ว จะเห็นว่าวาทกรรมส่วนใหญ่เสนอให้เห็นอุดมการณ์หลัก คือ “สตรีเก่งและดีงาม” ไม่ว่า ผู้หญิงจะอยู่ในสถานภาพใดก็ตาม หากเป็นคนที่เก่งการบ้านการเรือน และเป็นคนดียอมเป็นสตรีที่มีคุณค่า ดัง ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องผญาท้อม บั่นสอนสตรี ก็มีหลักคำสอนให้ผู้หญิงรู้จักทำงานบ้าน ดูแลบ้านเรือนให้ สะอาด จึงจะนับว่าเป็นผู้หญิงที่ประเสริฐ ตัวอย่างเช่น

“หญิงใดทำการบ้านเรือนชานชมสะอาด อวนนั้นปราศญ์อ่านอ้างหญิงนั้นประเสริฐศิลป์” (Sitnakpraphan, 2001)

2.2) อุดมการณ์รองเกี่ยวกับ “สตรีอีสานใหม่” เมื่อพิจารณาจากรูปแบบวาทกรรมความงามแห่ง จริยวัตรทั้งหมดแล้ว จะเห็นว่าวาทกรรมส่วนรองลงมาเสนอให้เห็นอุดมการณ์รอง คือ “เมียดิพนิม” ซึ่ง ผู้หญิงเมื่อมีสถานภาพเพิ่มขึ้นหลังแต่งงานเป็นภรรยา ก็มักจะถูกคาดหวังจากสังคมให้เป็นภรรยาที่ดี ประพฤติ

ดี ใจกว้าง ให้เกียรติสามารวมถึงบุพการีทั้งสองฝ่าย และเป็นสตรีผู้มีปียาจา ดังปรากฏในวรรณกรรมเรื่องคำสอนลูกสะใภ้ ที่สอนให้เอาแนวคิดเรื่อง “ไฟในอย่านำออก ไฟนอกอย่านำเข้า” มาใช้ในการครองเรือน ตัวอย่างเช่น

“อันว่าไฟในห้องเรือนนางเอนอยู่ เกิดจากปู้ยาเจ้าลุงป้าพร้าผัว เกิดจากตัวของอวาวากก็ตาม ช่าง นางบ่ควรกล่าวว่นำเรื่องออกไป บ่ควรไซคำแจ้งแถงคนเฮือนอื่น แม่นลือกและตั้นก็อ้าวไวย่าไซ มันจักคินมาใหม่ตัวนางหมองหม่น คนเฮือนเคียงใกล้บ้านอย่าไปเว้าส่งเสริม อย่าได้เติมผอยเข้าเอาไฟไปจ่าย คั่นนางอดบ่ได้ก็ควรให้ห็นตรอง” (Somrat, 2001)

เมื่อสรุปเป็นตารางโดยนำรูปแบบวาทกรรมทั้งหมดที่สังเคราะห์จากวัตถุประสงคที่ 1 มาวิเคราะห์ตามสถานภาพสตรีต่าง ๆ แสดงให้เห็นอุดมการณ์หลัก และอุดมการณ์รอง ดังต่อไปนี้

Table 1: Summary Table of the New Isan Women's Ideology

อุดมการณ์ รูปแบบ วาทกรรม สถานภาพสตรี	อุดมการณ์หลัก					อุดมการณ์รอง		
	การเป็น สตรีผู้มี ปียา จา	การเป็น สตรีผู้ดูแล สุขภาพ และความ งาม	การเป็น สตรีผู้ ยึดมั่น ศีลธรรม	การเป็น สตรีผู้มีความ กตัญญูต่อ บุพการี	การเป็น สตรีผู้ น้ำใจต่อ ญาติมิตร	การเป็น สตรีแม่ศรี เรือน	การเป็น สตรีผู้ เคารพ เชื่อฟัง สามี	การเป็น สตรีผู้ ซื่อสัตย์
ลูกสาว	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
ภรรยา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ลูกสะใภ้	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
มารดา	✓	✓	✓	✓	✓	✓		

จากตารางข้างต้น จะเห็นได้ว่าอุดมการณ์หลักซึ่งประกอบไปด้วยรูปแบบวาทกรรมการเป็นสตรีผู้มีปียาจา การเป็นสตรีผู้ดูแลสุขภาพและความงาม การเป็นสตรีผู้ยึดมั่นศีลธรรม การเป็นสตรีผู้มีความกตัญญูต่อบุพการี การเป็นสตรีผู้มีความน้ำใจต่อญาติมิตร การเป็นสตรีแม่ศรีเรือน ล้วนเป็นอุดมการณ์ที่สตรีทุกสถานภาพพึงมี ในขณะที่อุดมการณ์รอง ได้แก่ การเป็นสตรีผู้เคารพเชื่อฟังสามี การเป็นสตรีผู้ซื่อสัตย์ เป็นอุดมการณ์ที่สตรีที่อยู่สถานภาพภรรยา และลูกสะใภ้พึงมี ตามลำดับ

2. ความงามแห่งจริยวัตรของสตรีอีสานใหม่ : การวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางสังคม การพิจารณาแนวคิดเรื่อง “ความงามแห่งจริยวัตรของสตรีอีสานใหม่” ผู้วิจัยได้นำ อุดมการณ์หลัก คือ “สตรีเก่งและดีงาม” และอุดมการณ์รอง คือ “เมื่อยดีพินิยาม” มาเป็นกรอบการวิเคราะห์ โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสตรีชาวอีสาน ศิลปินชาวอีสาน และนักปราชญ์ชาวอีสาน จำนวน 20 คน มาสังเคราะห์และศึกษาวิเคราะห์ อุดมการณ์ความงามแห่งจริยวัตรเป็นวิถีปฏิบัติทางสังคมของสตรีอีสานยุคใหม่ ดังนี้

1) อุดมการณ์หลัก คือ “สตรีเก่งและดีงาม” ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า สตรีอีสานใหม่ควรเป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามบรรทัดฐานของสังคม และแบ่งปันประสบการณ์ดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับวาทกรรมความงามแห่งจริยวัตร ดังจะสังเคราะห์และเสนอให้เห็นเป็นประเด็น ดังต่อไปนี้

1.1) สตรีผู้ใช้สติปัญญาดำเนินชีวิต กล่าวคือ สตรีอีสานยุคใหม่ควรใช้สติปัญญากลับกรองปัญหาทุกอย่างที่เข้ามาท้าทายชีวิตอย่างมีสติ ไม่ใช้อารมณ์แก้ปัญหา ดังบทสัมภาษณ์สตรีอีสานที่มีภูมิปัญญาอยู่จังหวัดขอนแก่น ตัวอย่างเช่น

“เมื่อมีปัญหาเข้ามา เราต้องรู้จักแยกแยะถูกผิด แล้วใช้สติปัญญาแก้ปัญหา อย่าใช้อารมณ์ เพราะผู้หญิงมักจะถูกมองว่าเป็นเพศที่ใช้แต่อารมณ์ เมื่อเรามีสติ ปัญญาก็จะตามมา แล้วสามารถดำเนินชีวิต

อย่างชาญฉลาดได้ ที่สำคัญ เราก็จะสามารถเป็นตัวของตัวเองได้บนพื้นฐานของกรอบวัฒนธรรมที่สังคมคาดหวังอยากให้เป็น” (Nuntasri, 2025)

1.2) สตรีผู้มีภาวะผู้นำ ด้านการสร้างรายได้ สร้างอาชีพของตนเอง ปัจจุบันผู้หญิงยุคใหม่มั่นใจในตัวเองมากขึ้น ทำอาชีพตามความชอบและความถนัดของตนเอง ดังบทสัมภาษณ์ของสตรีผู้เป็นแม่บ้านและประกอบอาชีพอิสระปลูกผักออร์แกนิกขายมีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดมหาสารคาม ตัวอย่างเช่น

“ปัจจุบันนี้ผู้หญิงมีภาวะผู้นำมากยิ่งขึ้น ขอแค่เรามีความมั่นใจก็สามารถสร้างรายได้ด้วยตัวเอง และสร้างอาชีพจากสิ่งที่ตัวเองรักตัวเองชอบซึ่งเป็นต้นทุนที่แพงมาก เพราะจะได้ทำงานที่ตัวเองรัก ดูแลตัวเองได้และดูแลครอบครัวได้อีกด้วย” (Nalidlat, 2024)

1.3) สตรีผู้แต่งกายถูกกาลเทศะ ไม่เปิดเผยมากจนเกินไป ดูแลตัวเองให้น่ามองตั้งแต่ศีรษะจรดปลายเท้า รวมถึงการดูแลสุขภาพร่างกายของตนเองให้แข็งแรงอยู่เสมอ ดังบทสัมภาษณ์ของสตรีนักพัฒนาท้องถิ่นที่มีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดชัยภูมิ ตัวอย่างเช่น

“แม้กระแสสังคมวัฒนธรรมใหม่ทันสมัยจะไหลเชี่ยวแรงแค่ไหน แต่ผู้หญิงก็ต้องรักสวยรักงาม และดูแลตัวเองมากขึ้นด้วย อย่างที่ทุ่งลุยลาย ผู้หญิงเราไว้ผมยาวเพื่อทำผมไปร้าน เมื่อมีงานที่ต้องแสดงต่างมีจิตอาสา แต่งหน้าทำผมแต่งชุดสวยงามพร้อมไปร้านได้ทันที ถ้าต้องไปวัดก็จะห่มผ้าเปี่ยงเพื่อแสดงถึงการเคารพอย่างสูงสุด” (Tuchamrun, 2025)

1.4) สตรีผู้มีความรยาทเรียบร้อย อ่อนน้อมถ่อมตน เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ไม่ก้าวร้าว เพราะคุณสมบัติดังกล่าวเป็นแนวทางใช้ชีวิตในสังคมร่วมกับผู้อื่น ดังบทสัมภาษณ์ของสตรีผู้เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดอุดร ตัวอย่างเช่น

“อย่างที่โบราณท่านสอนว่าสำเนียงส่อภาษา กิริยาส่อสกุล ผู้หญิงทุกคนไม่ว่าวัยไหนอายุเท่าไรควรมีความรยาทที่ดี อ่อนน้อมถ่อมตน และเชื่อฟังผู้ใหญ่ เราต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม นี่เป็นทักษะที่ต้องใช้เมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น และการเชื่อฟังผู้ใหญ่เป็นจุดเริ่มต้นที่จะได้รับความรู้” (Wattananan, 2025)

2) **อุดมการณ์รอง คือ “เมียดิพนิม”** ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า สตรีอีสานใหม่ผู้มีสถานภาพเป็นภรรยาควรปฏิบัติตามที่สังคมปรารถนา และแบ่งปันประสบการณ์ดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับวาทกรรมความแท้จริงวิตร ดังจะสังเคราะห์และเสนอให้เห็นเป็นประเด็น ดังนี้

2.1) สตรีผู้ให้เกียรติสามี ทั้งความคิด การพูด และการกระทำ โดยยึดหลักแนวคิดแบบดั้งเดิมมาปรับใช้ ดังบทสัมภาษณ์ของสตรีผู้เป็นภรรยาขายตำรวจผู้มีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดเลย ตัวอย่างเช่น

“เราควรเคารพและให้เกียรติสามี อาจจะไม่จำเป็นต้องขอขมาสามีทุกวันพระเหมือนในอดีต แค่เขากลับบ้านมามีมือไหว้ ยิ้มหวานให้ เขาก็ชื่นใจและภูมิใจในฐานะหัวหน้าครอบครัวแล้ว ทุกวันนี้ก็สอนให้ลูกขอขมาพ่อทุกโอกาสสำคัญนะคะ นอกจากนี้เรายังต้องนึ่งให้เป็น ไม่เถียง ดูแลหุงหากรอยากแสดงความคิดเห็น” (Busathip, 2025)

2.2) สตรีผู้เก่งทั้งงานในบ้านและนอกบ้าน แม้ปัจจุบันผู้หญิงจะทำงานนอกบ้าน แต่ก็ไม่ควรละทิ้งบทบาทหน้าที่ภายในบ้าน ดังบทสัมภาษณ์ของผู้ขายปราชญ์ท้องถิ่นจังหวัดเลย ตัวอย่างเช่น

“เราต้องสร้างสมดุลให้กับตัวเอง แม้เราจะเก่งนอกบ้านแค่ไหน ก็ไม่ควรทิ้งหน้าที่แม่ศรีเรือนเหมือนเดิม กลับมาที่บ้านก็ควรมีเสน่ห์ปลายจวัก ทำอาหารให้สามีและลูก ๆ รับประทาน ทำงานบ้านให้ครบถ้วน นี่เป็นการสร้างคุณค่าให้แก่ตนเองทางหนึ่ง และสร้างความรักความอบอุ่นให้เกิดขึ้นในครอบครัวด้วย” (Chaipidech, 2025)

2.3) สตรีผู้ช่วยเหลือเกื้อกูลสามี ภรรยาที่ดีควรช่วยเหลือเกื้อกูลสามี ไม่ใช่เป็นฝ่ายรับเพียงฝ่ายเดียว ดังบทสัมภาษณ์ของสตรีผู้เป็นข้าราชการจังหวัดขอนแก่น ตัวอย่างเช่น

“สามีภรรยาต้องเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ช่วยกันทำมาหากิน ไม่ใช่รอรับจากสามีเพียงอย่างเดียว ในขณะเดียวกันก็ควรแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบภายในบ้าน ไม่ใช่ให้ภรรยาทำเพียงผู้เดียว เมื่อสามีมีปัญหาที่

อาจจะมาจากนอกบ้าน หรือที่ทำงาน ก็ควรรับฟัง และช่วยเหลือเท่าที่จะสามารถทำได้” (Suwannasang, 2025)

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวาทกรรมความงามแห่งจริยวัตรของสตรีในวรรณกรรมอีสานใหม่ ผู้เขียนได้ตกผลึกความคิดเป็นองค์ความรู้ และนำเสนอเป็นภาพโมเดลคู่มือชีวิตฉบับดิจิทัล ดังนี้

Figure 1: Digital Life Guide from Discourse on the Moral Aspects of Women Behaviors in New Isan Literature

จากภาพคู่มือชีวิตฉบับดิจิทัลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า วาทกรรมความงามแห่งจริยวัตรเป็นคู่มือชีวิตที่ผู้หญิงสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วเหมือนการใช้ชีวิตในยุคดิจิทัล เมื่อต้องการแนวปฏิบัติของผู้หญิง สถานภาพใดก็สามารถเลือกคลิกไปที่ภาพผู้หญิงสถานภาพนั้น แล้วนำรูปแบบความงามดังกล่าวไปใช้ได้ทันที จากภาพซ้ายมือที่เป็นผู้หญิงที่สี่เข้มอันแสดงถึงลักษณะแข็งกระด้างแบบที่ยังไม่ได้ทำขัดเกลา ก็เปลี่ยนเป็นภาพผู้หญิงขวามือที่มีอ่อนลักษณะอ่อนโยนเป็นสตรีที่งามพร้อมภาพแรก คือ ลูกผู้หญิง ภาพที่สอง คือภรรยา ภาพที่สามคือ ลูกสะใภ้ และภาพสุดท้าย คือมารดา ซึ่งผู้หญิงแต่ละสถานภาพล้วนมีอุดมการณ์หลัก คือ สตรีเก่งและดีงาม ได้แก่ การเป็นสตรีผู้ใช้สติปัญญาดำเนินชีวิต การเป็นสตรีผู้มีภาวะผู้นำ การเป็นสตรีผู้แต่งกายถูกกาลเทศะ และการเป็นสตรีผู้มีกิริยามารยาทเรียบร้อย เมื่อมีสถานภาพเพิ่มขึ้น คือ สถานภาพภรรยา ลูกสะใภ้ และมารดา ย่อมจำเป็นต้องใช้อุดมการณ์รองมาต่อยอดการดำเนินชีวิต คือ เมียดพิมพ์นิยม ได้แก่ สตรีผู้ให้เกียรติสามี สตรีผู้เก่งทั้งงานในบ้านและนอกบ้าน และสตรีผู้ช่วยเหลือเกื้อกูลสามี

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า จากการสังเคราะห์และจัดประเภทข้อมูลความงามแห่งจริยวัตรของสตรีจากวรรณกรรมในยุคอีสานใหม่ทั้งหมด สามารถถอดรูปแบบความงามแห่งจริยวัตรของสตรีอีสานใหม่ได้ 8 รูปแบบ วรรณกรรมอีสานใหม่บางเรื่องพบความงามแห่งจริยวัตรมากกว่าหนึ่งรูปแบบ เช่น วรรณกรรมเรื่องเหือนสามน้ำสี้ พบรูปแบบความงามแห่งจริยวัตรที่ 1 การเป็นสตรีผู้มีปียาวจา รูปแบบที่ 3

การเป็นสตรีแม่ศรีเรือน และรูปแบบที่ 6 การเป็นสตรีผู้ดูแลสุขภาพและความงาม แสดงให้เห็นว่าความงามแห่งจริยวัตรเป็นแนวคิดที่ทวีในยุคอีสานใหม่ให้ความสำคัญ เมื่อพิจารณาจากแนวคิดวรรณกรรมเป็นจิตวิญญาณของมนุษย์ซึ่งสำแดงศักยภาพสูงสุดในการถ่ายทอดและตีความเกี่ยวกับโลกรอบตัวเรา (Sutherland, 2018) แนวคิดความงามแห่งจริยวัตรของสตรีจึงเป็นอุดมการณ์ที่ไหลเวียนในกระแสสังคมซึ่งกวีเสนอให้เห็นผ่านวรรณกรรมซึ่งนำให้ผู้คนได้นำมาปรับใช้กับชีวิตอย่างเปี่ยมคุณค่า และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pankaew (2022) ที่ศึกษาการสื่อสารและการต่อสู้มายาคติความงามของนางงามมิวส์ : กรณีศึกษานางงามไทยในเวทีการประกวดระดับชาติ ผลการศึกษาพบว่า การมีมิวส์ไม่ใช่ข้อจำกัดของความงาม ร่างกายเป็นพื้นที่สื่อสาร สร้างทุนทางร่างกายด้วยการเปลี่ยนทัศนคติของตนเองโดยยกคุณค่าของการมีมิวส์เป็นการสร้างความโดดเด่น และกลายเป็นทุนทางร่างกายเพื่อรื้อถอนมายาคติความงามแบบเดิมเพิ่มโอกาสชนะการประกวดบนเวทีการประกวดระดับชาติ แสดงให้เห็นว่ารูปลักษณ์ภายนอกไม่ใช่นิยามทั้งหมดของความงาม หากแต่เป็นทัศนคติที่ดีจากภายใน ซึ่งสัมพันธ์สอดคล้องกับวาทกรรมความงามแห่งจริยวัตรของสตรีในวรรณกรรมอีสานใหม่ที่สื่อให้เห็นว่าพื้นที่ร่างกายสามารถแสดงออกทางความประพฤติเพื่อสื่อความงามที่แท้จริงอันมาจากภายใน และลักษณะร่วมสมัยที่สามารถนำมาเป็นหลักปฏิบัติหรือคู่มือชีวิตของสตรีอีสานยุคใหม่ได้ดี

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า เมื่อนำวาทกรรมความงามแห่งจริยวัตรของสตรีอีสานมาศึกษาในมุมมองของวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) ตามแนวคิดของนอร์มัน แฟร์คลัฟ (Fairclough, 1995 as cited in Phakdeephasuk, 2018) โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ “ความงามแห่งจริยวัตรของสตรีอีสานใหม่” และศึกษาความงามแห่งจริยวัตรของสตรีอีสานใหม่ : การวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางสังคม เพื่อให้ได้ชุดความรู้ใหม่ที่ผู้หญิงสามารถนำไปเป็นแนวทางดำเนินชีวิตในยุคสมัยใหม่ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ “ความงามแห่งจริยวัตรของสตรีอีสานใหม่” โดยวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในการนำเสนออุดมการณ์ “ความงามแห่งจริยวัตรของสตรี” ด้วยกลวิธีทางภาษาเพื่อสร้างวาทกรรมเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ อันมาจากแนวคิดเรื่อง “The Two Cultures Model” สภาพกายภาพของผู้หญิงต้องตั้งครุฑและให้นมบุตรจึงต้องดูแลครัวเรือน ส่วนการประกอบอาชีพนอกบ้านเป็นหน้าที่ของผู้ชาย (Phakdeephasuk, 2018) กลวิธีทางภาษาเพื่อสร้างวาทกรรมดังกล่าวเผยให้เห็นอุดมการณ์ความเป็นสตรีอีสานใหม่ ที่ยังรักษาทบทางหน้าที่พื้นถิ่นในบ้านเพื่อชูอุดมการณ์ “ความเป็นสตรีอีสานใหม่”

อุดมการณ์หลักของ “ความเป็นสตรีอีสานใหม่” คือ “สตรีเก่งและดีงาม” ซึ่งประกอบไปด้วยการเป็นสตรีแม่ศรีเรือน การเป็นสตรีผู้มียาวิชา การเป็นสตรีผู้ดูแลสุขภาพและความงาม การเป็นสตรีผู้มีความกตัญญูต่อบุพการี การเป็นสตรีผู้ยึดมั่นศีลธรรม และการเป็นสตรีผู้มีน้ำใจต่อญาติมิตร จุดเริ่มต้นผู้หญิงทุกคน คือสถานภาพที่ได้มาแต่กำเนิด คือ ลูกผู้หญิง ซึ่งลูกผู้หญิงทุกคนควรมีอุดมการณ์หลักเป็นพื้นฐาน ก่อนที่จะเปลี่ยนสถานภาพเป็นภรรยา ลูกสะใภ้ หรือเป็นแม่ ซึ่งสัมพันธ์กับอุดมการณ์รอง คือ “เมียดีพิมพ์นิยม” ในวรรณกรรมอีสานใหม่จึงมักมีเนื้อหากล่าวถึงข้อประพฤติปฏิบัติการเป็นภรรยาที่ดีเป็นส่วนใหญ่ เช่น การเป็นสตรีผู้เคารพเชื่อฟังสามี การเป็นสตรีแม่ศรีเรือน การเป็นสตรีผู้ซื่อสัตย์ การเป็นสตรีผู้มียาวิชา ทว่า ไม่ว่าผู้หญิงทุกคนจะอยู่ในสถานภาพใด ก็ต้องตระหนักว่ายังคงมีสถานภาพที่สำคัญมากอีกสถานภาพหนึ่ง นั่นคือ การมีสถานภาพเจ้าของชีวิตของตนเองที่สามารถเลือกแนวทางปฏิบัติตนอันเหมาะสมได้

เมื่อพิจารณาแนวคิดเรื่อง “ความงามแห่งจริยวัตรของสตรีอีสานใหม่” ทำให้เห็นว่าคุณมการณ์ “สตรีอีสานใหม่” ในวรรณกรรมอีสานใหม่มักนำเสนอให้เห็นความงามที่มาจากภายในจิตใจมากกว่ารูปลักษณ์ภายนอก ไม่ว่าจะเป็น อุดมการณ์หลัก คือ “สตรีเก่งและดีงาม” หรืออุดมการณ์รอง คือ “เมียดีพิมพ์นิยม” และเมื่อนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์สตรีชาวอีสาน ศิลปินชาวอีสาน และนักปราชญ์ชาวอีสาน มาสังเคราะห์พบว่า อุดมการณ์ดังกล่าวยังผลิตซ้ำความคิดเกี่ยวกับความงามแห่งจริยวัตรบางประการจนเป็นวิถีปฏิบัติทางสังคมของสตรีอีสานยุคใหม่ ผนวกกับการนำแนวคิดเฉพาะบุคคลที่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นตัวเอง และความมั่นใจของสตรีแต่ละบุคคลมาเป็นวิถีปฏิบัติที่ลงตัวและร่วมสมัย แนวคิดบางอย่างวิวัฒน์และดำรงอยู่อย่าง

มีความหมาย เช่น การเคารพเชื่อฟังสามี ในอดีตภรรยาต้องขอขมาสามีทุกวันพระ และไม่เถียงสามี แต่ปัจจุบันผู้หญิงแสดงออกโดยการไหว้ทักทาย ยิ้มแย้ม และรอจังหวะแสดงความคิดเห็น นับเป็นการเคารพและให้เกียรติสามีที่เหมาะสมตามยุคสมัย มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของของ Likpai (2023) ที่ศึกษาการประกอบสร้างความหมาย “ความเยาว์” ของผู้หญิงในโฆษณาคลินิกเสริมความงาม ผลการศึกษาพบว่า สื่อโฆษณาเป็นพื้นที่ประกอบสร้าง รื้อถอน และสร้างชุดความหมายใหม่ให้กับ “ความเยาว์” จนกลายเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับ ผู้รับสารไม่ได้ปฏิเสธความหมายชุดเดิมของความชรา หรือนำความเยาว์มาแทนที่ เพียงแต่ผสมผสานโดยยังคงยอมรับวาทกรรมเดิมแต่มีการต่อรองและจัดการกับร่างกายด้วยวาทกรรมทางวิทยาศาสตร์ด้วยการเข้าสู่กระบวนการชะลอวัย มีความสอดคล้องกับการศึกษาวรรณกรรมอีสานใหม่ที่ได้แสดงให้เห็นวาทกรรมความเป็นสตรีอีสานอันซ่อนอยู่ในแนวคิดของวรรณกรรม และนำไปสู่วิถีปฏิบัติตามอุดมการณ์ดังกล่าว ทว่า เจตนาการสร้างวาทกรรมความงามแห่งจริยวัตรสตรีนั้นมีเป้าหมายที่แตกต่างจากโฆษณาคลินิกเสริมความงาม เพราะมิได้แฝงอำนาจครอบงำพฤติกรรมของคนในสังคม ผากแฝงอุดมการณ์ปลูกสร้างภาพพจน์อันดีงามอันเป็นกรอบที่ผู้หญิงสืบทอด ยอมรับ และนำมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทชีวิตของตนได้

วาทกรรมความงามแห่งจริยวัตรของสตรีอีสานจึงนับเป็นกุญแจไขไปสู่นิยามความงามของสตรีอีสานในมุมมองที่เปลี่ยนไปจากเดิม อุดมการณ์หลักของ “ความเป็นสตรีอีสานใหม่” คือ “สตรีเก่งและดีงาม” ที่สตรีอีสานทุกสถานภาพพึงมี และอุดมการณ์รอง คือ “เมื่อยดีพินิยาม” เมื่อสตรีบางคนมีสถานภาพเปลี่ยนไปเป็นภรรยานั้น ทำหน้าที่คล้ายดินสอและพู่กันของศิลปินที่วาดแต้มความงามอันพิเศษลึกซึ้งที่มีไข่มองเพียงผาดเดียวแล้วเห็นว่างาม ทว่า เป็นความงามที่เพ่งพิศไปที่คุณค่าอันเปล่งประกายออกมาจากภายในจิตใจ และทัศนคติซึ่งแสดงออกด้วยจริยวัตรงดงามอันเป็นประโยชน์ต่อตัวเอง ครอบครัว และสังคม ดังบทสัมภาษณ์ของนักปราชญ์ชาวอีสาน Saenkham (2025) “ผู้หญิงอีสานในปัจจุบันมีความเป็นผู้นำมากขึ้น และมีความเป็นสากลมากขึ้นจนบางครั้งเราก็อาจจะแยกไม่ออกระหว่างผู้หญิงอีสานกับผู้หญิงภาคอื่น แต่ผู้หญิงอีสานจะมีลักษณะพิเศษคือ แม้จะอยู่ในโลกสมัยใหม่ ไปทำงานนอกบ้าน เมื่อกลับมาอยู่บ้านก็ยังรักษาธรรมเนียมแบบโบราณ และกลับมามองรากของวัฒนธรรมตัวเอง เช่น การใช้ผ้าพื้นเมือง นุ่งซิ่นไปวัด และมองหาแบบอย่างที่ดีจากพ่อแม่ปู่ย่าตายายเพื่อสร้างสถาบันครอบครัวให้รอด ไม่ว่าจะเป็น การทำอาหาร การดูแลลูก หรือดูแลสามี ในมุมมองของผู้ชาย ผู้หญิงเก่งไม่มีปัญหาค่ะ แต่ยิ่งเก่งและดูแลครอบครัวด้วยเรายังชื่นชมมาก ผู้หญิงแบบนี้มีคุณค่า สุดท้ายแล้วผู้หญิงควรกลับมาดูความมั่นคงของสถาบันครอบครัว จะขับเคลื่อนได้ก็ต้องมองกรอบของสังคมประกอบกัน” แนวคิดดังกล่าวนี้ได้สนับสนุนอุดมการณ์ “ความเป็นสตรีอีสานใหม่” ให้แจ่มชัดยิ่งขึ้น และบทความวิจัยนี้ได้มุ่งเสนอคุณค่าความงามแห่งจริยวัตรของสตรีที่เป็นกรอบปฏิบัติตนด้วยเจตนารบิสุทธิต่อให้แก่สตรีอีสานยุคใหม่อย่างรู้เท่าที่ไปแห่งรากของวัฒนธรรมผ่านวรรณกรรม บทสัมภาษณ์ และยุคสมัย ซึ่งคงไม่สามารถบอกเล่าให้จบเพียงไม่กี่หน้ากระดาษนี้

สรุป

การศึกษาวาทกรรมความงามแห่งจริยวัตรของสตรีในวรรณกรรมอีสานใหม่มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์และจัดรูปแบบวาทกรรม “ความงามแห่งจริยวัตรของสตรี” และเพื่อวิเคราะห์วาทกรรม “ความงามแห่งจริยวัตรของสตรี” ในวรรณกรรมอีสานใหม่ตามมุมมองวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ จากการสังเคราะห์และจัดประเภทข้อมูลความงามแห่งจริยวัตรของสตรีจากวรรณกรรมในยุคอีสานใหม่ทั้งหมด 57 เรื่อง สามารถถอดรูปแบบความงามแห่งจริยวัตรของสตรีอีสานใหม่ได้ทั้งหมด 8 รูปแบบ ได้แก่ 1) การเป็นสตรีผู้มีความกตัญญู 2) การเป็นสตรีผู้เคารพเชื่อฟังสามี 3) การเป็นสตรีผู้ดูแลสุขภาพและความงาม 4) การเป็นสตรีผู้มีความกตัญญูต่อบุพการี 5) การเป็นสตรีผู้ยึดมั่นศีลธรรม 6) การเป็นสตรีแม่ศรีเรือน 7) การเป็นสตรีผู้มีความใจดีต่อญาติมิตร 8) การเป็นสตรีผู้ซื่อสัตย์

เมื่อนำรูปแบบวาทกรรมความงามแห่งจริยวัตรของสตรีมาวิเคราะห์ตามมุมมองของวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ “ความงามแห่งจริยวัตรของสตรีอีสานใหม่” และศึกษาความงามแห่งจริยวัตรของสตรีอีสานใหม่ : การวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางสังคม พบว่า ในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ “ความงามแห่งจริยวัตรของสตรีอีสานใหม่” มีกลวิธีทางภาษานำเสนออุดมการณ์ “ความงามแห่งจริยวัตรของสตรี” 3 กลวิธี ได้แก่ วาทกรรมตรรกะบ่งชี้อัตลักษณ์เพศสภาพ วาทกรรมเพศสภาพกับลีลาการใช้ภาษา และการประกอบสร้างอัตลักษณ์และอุดมการณ์เพศสภาพ ซึ่งนำไปสู่การสื่อให้เห็นอุดมการณ์หลักของ “สตรีอีสานใหม่” คือ “สตรีเก่งและดีงาม” และอุดมการณ์รองของ “สตรีอีสานใหม่” คือ “เมียดีพิมพ์นิยม” ในประเด็นความงามแห่งจริยวัตรของสตรีอีสานใหม่ : การวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางสังคม พบว่า สตรีในยุคอีสานใหม่มีวิถีปฏิบัติทางสังคมตามกรอบของอุดมการณ์หลัก และอุดมการณ์รองดังกล่าว โดยปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทชีวิตของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ควรส่งเสริมให้มีการศึกษาความรู้และภูมิปัญญาที่นำไปสู่การพัฒนาทักษะด้าน “Soft Skills” ที่เสริมสร้างอุปนิสัยและทักษะความสามารถเชิงสมรรถนะให้สามารถทำงานและสื่อสารกับผู้อื่นได้ ซึ่งทักษะส่วนใหญ่ต้องอาศัยการเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์จากข้อมูลทางวัฒนธรรม เช่น วรรณกรรม เอกสาร โบราณ และบทสัมภาษณ์จากปราชญ์ท้องถิ่น รวมถึงการสร้างนวัตกรรมเครือข่ายให้มีการเผยแพร่อย่างกว้างขวาง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความงามแห่งจริยวัตรของสตรีในวรรณกรรมอีสานใหม่ในมิติของวรรณกรรม โดยศึกษาการใช้ภาษาวรรณศิลป์ โฉมภาพพจน์ เพื่อให้เห็นความงามทางภาษา และอรรถรสที่ทำให้ผู้อ่านเข้าถึงความงามแห่งจริยวัตรของสตรี

2.2 ควรศึกษาวรรณกรรมอีสานใหม่ในประเด็นวาทกรรมอีสานนิยมเรื่องอื่นที่ต่างออกไป เช่น อีสานพลัดถิ่น อีสานในภาวะทันสมัย เพื่อให้เห็นมุมมองเกี่ยวกับภูมิภาคอีสานได้หลากหลายมิติ

References

- Boonmathya, R. (2005). Women, Transnational Migration, and Cross-Cultural Marriages: Experiences of ‘Phanrayaa-farang’ from Rural Northeastern Thailand. *Journal of Mekong Societies*, 1(2), 1-53.
- Busathip, U. (2025). Police Wife. *Interview*. January, 28.
- Chaipidech, N. (2025). Thai Teacher. *Interview*. January, 28.
- Channawet. C. (2017). *Ancient Law from Ancient Documents in the Northeast*, Academic Document No. 26, Ancient Document Conservation Group, Northeastern Arts and Culture Research Institute, Mahasarakham University. Mahasarakham: Apichat Printing.
- Department of Cultural Promotion, Ministry of Culture. (2019). *Isan Wisdom Heritage*. Bangkok: Cultural Heritage Conservation Group, Institute of Cultural Studies, Department of Cultural Promotion.

- Hongsuwan, P. (2021). *Challenges and Directions of Studying Folklore Data and Current Social Dynamics*. In Komat Chungsathianthap et al. (eds.), *Investigating Theories, Thinking Methods: Anthropology's Journey* (pp. 101-105). Bangkok: Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization).
- Khao-ngam, PH. (1997). *Banana Tree Horse*. (15th ed.). Bangkok: Praew.
- Phra Khemcharithera (1970). *The Teachings of Lord Buddha*. Maha Sarakham: Northeastern Literature Conservation Center, Wat Mahachai.
- Kittiasa, Ph. (2003). *Research in the Northeast: Methodology and the Study of Social Power in the Northeast*. Nakhon Ratchasima: Department of General Studies, Faculty of Social Technology, Suranaree University of Technology.
- Kittiasa, Ph. (2014). *Towards a New Isan Way of Life*. Bangkok: Wibhasa.
- Likpai, P. (2023). *The Construction of the Meaning of "Youth" of Women in Advertisements of Beauty Clinics*. (Master's Thesis). Thammasat University. Bangkok.
- Nalidlat, S. (2024). Business Owner. *Interview*. December, 17.
- Nuntasri, A. (2025). Teacher. *Interview*. January, 18.
- Pairoj, O. et al. (2005). *Compilation of the Preacher's Words and Worldly Problems*. Khon Kaen: Treasury Department.
- Pankaew, P. (2022). *Communication and Combating the Beauty Myth of Black Beauty Queens: A Case Study of Thai Beauty Queens in National Pageants*. (Master's Thesis). Thammasat University. Bangkok.
- Phanthura, R. (2025). Expert Teacher. *Interview*. January, 25.
- Phakdeephasuk, S. (2010). *Complete Research Report. Discourse Project "Femininity" in Thai Health and Beauty Magazines*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Phakdeephasuk, S. (2018). *The Relationship between Language and Identity and Guidelines for Studying the Thai Language*. Bangkok: Academic Work Dissemination Project Faculty of Arts Chulalongkorn University.
- Phiwphan, N. (2001). *The Orphan's Teachings*. Khon Kaen: Khlangnanatham.
- Pimworamethakul, B. (2001). *Phaya, Local Wisdom of the Isan People and the Lao Lan Xang People*. Khon Kaen: Treasury Department.
- Punnothok, Th. (1982). *Local Literary Work*. Bangkok: Odeon Store.
- Raksutthi, S. (1998). *Phaya, a Valuable Philosophy of Life of the Isan People*. Bangkok: Pattana Suksa Publishing House.
- Royal Institute. (2013). *Royal Institute Dictionary 2011*. (2nd ed). Bangkok: Nanmee Books.
- Sutherland, J. (2018). *Historical Literature: Imaginative Narratives*. (Chotiudomphan, Translator). Bangkok: Bookscape.
- Saenkham, Th. (2025). Local Wisdom Scholar. *Interview*. March, 24.
- Sereecharuaruek, K (2007). *Discourse on Women's Beauty in Thai Society: A Multidimensional Perspective*. (Master's Thesis). College of Interdisciplinary Studies, Thammasat University. Bangkok.

- Sitnakpraphan, Ch. (2001). *Compilation of Yod Phaya Kom Proverbs*. Khon Kaen: Treasury Department.
- Smona. (2016). *Sociology of the Northeast*. Udon Thani: Saksri Aksorn Printing Udon Thani.
- Suwantrai, B. (2002). *Boonnamkammatang*. Khon Kaen: Treasury Department.
- Suwannasang, R. (2025). Government Official. *Interview*. January, 24.
- Tuchamrun, Ph. (2025). Local Philosopher. *Interview*. January, 7.
- Wattananan, A. (2025). University Lecturer. *Interview*. March, 15.